

ПРАВА НА ВОЛЮ

Праваабарончы бюлетең

Факт парушэнья прызнаны, але...

...Прапанова
праваабаронцаў
можа быць
разгледжаная
пры далейшым
удасканаленіі
выбарчага
заканадаўства...

19 кастрычніка барана-
віцкія праваабаронцы Сяр-
гей Гоўша і Карней Пятровіч
атрымалі адказ з ЦВК за под-
пісам Лідзія Ярмошынай. Яны
зьвярталіся ў Цэнтрвыбар-
кам з нагоды таго, што два
сябры гарадзкой ТВК уваход-
дзяць у ініцыятыўную групу
А. Лукашэнкі, і прапаноўвалі
унесьці адпаведныя зымены
у заканадаўства, каб забясь-
печыць роўныя прававыя
магчымасці перадвыбарчай
дзеянасці ўсім прэтэндэн-
там на пасаду прэзідэнта.

У сваім адказе Лідзія Яр-
мошына прызнае той факт,
што двое сяброў Баранавіц-
кай гарадзкой тэрытарыяль-
най выбарчай камісіі былі
ўключаныя ў склад ініцыя-
тыўной групы Аляксандра
Лукашэнкі. Далей старшы-
ня ЦВК паведамляе, што ў
выніку прaverкі выяўлена,
што гэтыя грамадзяне ўдзе-
лу ў працы ініцыятыўной
групы "не прымалі", пасъве-
чаныя і бланкаў падпіс-
ных лістоў "не атрымлівалі".
Таму Л. Ярмошына зрабіла
выснову, што меркаваньні
С. Гоўша і К. Пятровіча на-
конт таго, што сяброўства
ўказаных імі асобаў у ініцыя-
тыўной групе створыць пе-
рашкоды для неперадузятай
рэалізацыі пайнамоцтва Бар-
анавіцкай выбарчай камісіі,
"ня маюць дастатковых пад-
ставаў".

Напрыканцы свайго ад-
казу Лідзія Ярмошына "суце-
шыла" баранавіцкіх права-
абаронцаў тым, што іх прапа-
нова аб забароне сумяшчэн-
ня функцыі сябра выбарчай
камісіі і сябра ініцыятыўной
групы можа быць разгледжа-
ная пры далейшым удас-
каналеніі выбарчага заканадаўства.

Праваабарончыя матэрыялы
можна таксама прачытаць
на сайтах: www.spring96.org;
www.charter97.org; www.baj.by

фота: НН

Памяці ахвяраў сталінізму

Калія ста чалавек узя-
лі ўдзел у "Пікетце памяці",
які прайшоў 29 кастрычні-
ка ў Менску на праспекце
Незалежнасці на супраць будынку КДБ. Пі-
кет арганізавалі актывісты
ініцыятыўнай групы патэнцыйнага кандыда-
та ў прэзідэнты Рыгора
Кастусёва. У акцыі, апра-
ча Кастусёва, удзельнічалі
таксама прэтэндэнты ў
кандыдаты ў прэзідэнты
Уладзімір Някляеў, Альесь
Міхалевіч, Віталь Рыма-
шэўскі і Мікола Статкевіч.
Удзельнікі пікету трyma-
лі ў руках сьвечкі, квет-
кі і бел-чырвона-белая
сцяягі з жалобнымі стуж-
камі.

Пікет памяці право-
дзіўся ў Менску чацьверты
год запар. Менавіта ў
ноч з 29 на 30 кастрычніка
1937 году было расстра-
ляна калія ста прадстаў-
нікоў беларускай інтэлі-
генцыі.

Удзельнікі пікету пра-
сипявалі гімн "Магутны
Божа". Пасыля завяршэн-
ня акцыі ўдзельнікі яе
падышлі да будынку КДБ
і паставілі сьвечкі на ганку
каля калонаў.

Хто ж кінуў "кактэйль Молатава"?

Міжнародная федэрацыя за права чалавека (FIDH) і яе сяброўская арганізацыя ў Беларусі Праваабарончы цэнтр "Вясна" выказываюць занепакоенасць у суязі з узмацненнем з верасня 2010 г. па цяперашні час рэпрэсіяў з боку беларускіх уладаў у дачынені да актывістаў некаторых палітычных рухаў, у прыватнасці, такіх як анархісцкія і антыфішысткія моладзевыея рухі.

У ноч з 30 на 31 жніўня 2010 году ў Менску адбыўся напад на расейскую амбасаду (невядомы кінуў "кактэйль Молатава" на тэрыторыю амбасады, у выніку чаго згарэў аўтамабіль, ніхто не пацярпеў). Замест паўнавартаснага расесьледавання па заведзенай крымінальнай справе беларускія органы крымінальнага перасыльеду пачалі выклікаць на "гутаркі" і допыты ў КДБ актывістаў анархісцкага моладзевага руху па ўсёй Беларусі, у выніку чаго каля 30 чалавек былі затрыманыя, у іх дамах правялі ператрусы і канфіскавалі камптарную тэхніку.

З верасня 2010 г. у Менску адбыліся першыя масавыя затрыманні па падазрэнні ва ўчыненіні гэтага нападу. 7 актывістаў моладзевага анархісцкага руху на трое сутак апынуліся ў ізапітры часовага ўтрымання, аднак 6 верасня іх "перазатрымалі" з парушэннем крымінальна-працэсуальнага заканадаўства, ужо быццам па іншым абвінавачаныні. Пасля трох "перазатрыманняў" пяць чалавек выйшли на волю, двое – Аляксандар Францкевіч і Мікалай Дзядок – да гэтага часу знаходзяцца ў зыняволеніні.

Мікалай Дзядок быў затрыманы супрацоўнікамі міліцыі пасълядоўна сем разоў па трое сутак, адзін раз нават без тлумачэння, у чым ён падзраецца. Пасля гэтага актывіста перавялі ў СІЗА № 1 Менску. 1 кастрычніка 2010 г. яму прад'явілі абвінавач-

ныне ў арганізацыі несанкцыянаванага мерапрыемства – дэманстрацыі, якая пройшла ў мінулым годзе – 19 верасня 2009 г. Дэманстранты, у колькасці прыкладна 30 чалавек, выступалі супраць сумесных расейска-беларускіх вучыненняў "Захад-2009", якія праходзілі ў Беларусі ў верасні 2009 г.

Падчас дэманстрацыі невядомы асобай на тэрыторыю генеральнага штабу Рэспублікі Беларусь была закінутая дымавая шашка. М. Дзядок быў абвінавачаны ў tym, што ён "кіраваў калонай, раздаваў марлевыя павязкі, балончыкі, праводзіў інструктаж". Яго "злачынства" было кваліфікаванае па арт. 339, ч. 2 Крымінальнага кодэкса (хуліганства, учыненае групай асобаў). Віну Мікалаю Дзядок не признае.

З боку съледчых органаў былі дапушчаныя дзеяньні, якія груба парушаюць права затрыманых. Так, ніводны з затрыманых не трапляе пад пералік падставаў для затрымання, згаданых у арт. 108 Крымінальна-працэсуальнага кодэкса, паколькі ніхто ня бачыў іх у час учынення злачынства, ніхто не паказвае на іх як на асобаў, якія ўчынілі злачынства, ніякіх сълядоў на воратцы і г. д.

У дачыненіні да некаторых затрыманых былі парушаныя іх права на абарону. Напрыклад, адвакат затрыманага Аляксандра Францкевіча ня мог выяўіць месцазнаходжанне свайго паддабароннага на працягу трох сутак.

Занепакоенасць выклікае і сама сітуацыя з "перазатрыманнямі". Згодна з дзеючымі працэдурамі, дакладней, устаноўленымі дзеючымі заканадаўствам (Крымінальна-працэсуальным кодэксам), па арт. 339 КК ч. 1 і ч. 2 затрыманне не павінна перавышаць 3 сутак. У дадзеным выпадку, съледчыя органы выкарыстоўвалі затрыманне спачатку па падазре-

нні ў нападзе на расейскую амбасаду, затым – па падазрэнні ў нападзе на Федэрацыю прафсаюзаў, затым яшчэ па нейкай іншай падставе. Такім чынам, груба парушаліся права затрыманых.

Таксама нашым арганізацыям сталі вядомыя факты псіхалагічнага ціску на затрыманых. У выніку, падчас аднаго з допытуў актывістка Тацяна Семянішчава пасправавала перарэзаныя вены рук канцылярскім нажом. Ад іншых актывістаў патрабавалі паказаньняў аб вінаватасці Мікалая Дзядка па пададзеным абвінавачанні, прычым у адваротным выпадку супрацоўнікі міліцыі пагражалі дапытаным неадкладным затрыманнем і іншымі "праблемамі".

На дадзены момант у зыняволеніні па-ранейшаму знаходзяцца Мікалай Дзядок, Аляксандар Францкевіч (ён абвінавачваецца ў tym, што здымаў на відэакамеру напад невядомых асобаў на РАУС у Салігорску, калі ў маі 2010 г. у будынак аддзялення міліцыі былі кінутыя дзіні з бутэлькі з запалнай сумесцю), а таксама пайторна затрыманы раней выпушчаны на волю актывіст-анархіст Сяргей Сылюсар ў Бабруйску (на гэты раз ён падзраецца ў tym, што кінуў "кактэйль Молатава" у будынак Камітэту дзяржаўнай бяспекі ў Бабруйску ў ноч з 16 на 17 кастрычніка 2010 г.).

Міжнародная Федэрацыя за права чалавека і ПЦ "Вясна" лічаць недапушчальнымі адвольныя затрыманні і ўзмацненіне ціску на актывістаў моладзевых рухаў, якія суправаджаюць парушэннем працэсуальных нормаў з боку съледчых органаў. Нашыя арганізацыі патрабуюць спыніць гэтыя супрацьпрайныя дзеяньні і неадкладна вызваліць затрыманых.

Парыж-Менск,
26 кастрычніка 2010

апазіцыйныя беларускія партыі. На падставе гэтага пратаколу Жлобінскі раённы суд аштрафаваў спадара Кацора на 30 базавых велічыні.

Камітэт ААН па правах чалавека лічыць: паколькі У. Кацора ня ўдзельнічаў у нейкай незарэгістраванай грамадзкай арганізацыі, то санкцыі супраць яго незаконныя і парушаюць артыкул 19 ратыфіканага Беларусью Міжнароднага пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах.

Няма важкіх аргументаў і наконт таго, што выбарчы блок "Пяцёрка плюс" як грамадзкая асацыяцыя павінен быў асобна рэгістравацца Міністэрствам юстыцыі.

На падставе рэкамендацыяў камітэту ААН урад Беларусі мусіць забясьпечыць "ахвяры парушэння эфектыўныя сродак прававой абароны, уключна з поўным пакрыццём выдаткаў і належнай кампенсацыяй", а таксама аваязаны "не дапускана падобных парушэнняў у будучыні".

...Рэабілітаваў Камітэт ААН

больш што ўлёткі міліцыя зынішчыла яшчэ да рашэння суда".

У Камітэт ААН У. Кацора паскардзіўся пасъля таго, як аспрэчыў свой штраф і канфіскацыю ўлёткі ва ўсіх судовых інстанцыях, у tym ліку і ў Вярхоўным судзе Беларусі. Працяглы час яму давялося чакаць і разглядыць сваёй справы ў камітэце ААН.

У 2004 годзе спадар Кацора вёз на прыватным легкавіку з Менску ў Гомель ўлёткі выбарчага блоку "Пяцёрка плюс". Каля посту ДАІ ў Лебядзёўцы Жлобінскага раёну яго спынілі дарожныя патрулі з паўдзясяткам іншых машынаў з міліцыяй і людзьмі ў цывільным.

У Жлобінскім РАУСе ўлёткі адабрали і склапілі на актывіста адміністрацыйны пратакол за дзеяньніцаў ад імя незарэгістраванай арганізацыі – выбарчага блоку "Пяцёрка плюс", у які ўваішлі

Міхась БАШУРА:

"Палітычны аспект арышту съледчыя не хавалі..."

19 кастрычніка ў Савецкім раённым судзе Менску завяршыўся працэс у справе актывіста кампаніі "Гавары праўду" Міхася Башуры. Суд прызнаў яго вінаватым і пакараў штрафам 17.500.000 рублёў.

У кароткім апошнім слове Міхась Башура зявіў, што ня мае патрэбы нікога пераконваць, бо ўсе акалічнасці справы напярэдадні добра выклала яго адвакат Тамара Сідарэнка. Ён паўтарыў, што ня лічыць сябе вінаватым, і напрасіў яго апраўдаць. Башура падкрэсліў, што ён зрабіў памылку і што ў выніку ягоных дзеянняў нікому не было нанесена ніякіх страваў. Міхась таксама прачытаў два свае вершы па-беларуску, адзін з якіх быў напісаны ўжо за кратамі.

Нагадаем, Міхась Башура знаходзіўся пад вартай ад 6 жніўня.

– *Міхась, якія першыя думкі і пачуцьці на волі?*

– Па-першае, я да самага канца ня верыў, што мяне вызываюць. Бо я выпадкова пачуў, як канвойныя з некім размаўляюць, і канвойных замаўляюць на заўтра, каб мяне везыці ў суд. Пакуль суддзяў чытаў прысуд, я ня верыў, што мяне выпусьцяць. Але гэта адбылося, і першае, што я адчуў, гэта як смачна пахне паветра. Зусім інакш адчуваеш сябе. Вядома ж, у нашай краіне ня так шмат волі, свабоды, але контраст усё ж такі адчувальны. Паветра зусім іншае.

– *Як вы ацэнъваеце свой прысуд? Амаль 6 тысячай даляраў. Ці не зашмат, калі ўлічыць, што вы два з паловай месяцы адседзелі ў турме?*

– Натуральная, што з прысудам я ня згодны. Лічба штрафу 17.5 мільёнаў рублёў адразу нават не ўяўлялася рэальнай. Гэтая лічба перабівалася пачуцьцём, што мяне ўсё ж выпускаюць і гэта галоўнае, што я буду на волі. Але тым ня менш, мы з адвакатам, Сідарэнкай Тамарай Аляксандраўнай, якая мне моцна дапамагла ў гэтым працэсе, будзем абскарджаць гэты прысуд.

– *Ці адчувалі вы палітычны аспект у дзеяньнях съледчых?*

– Палітычны аспект прасочваўся ад самага пачатку, і съледчыя гэта гэта не хавалі. Яны адкрыта казалі, што ведаюць, за што я адказваю ў кампаніі "Гавары праўду", ведаюць мае абавязкі. Называлі мне нейкія астронамічныя лічбы заробкай, якія я нібыта там атрымоўваю. Гэтая спраўа адназначна была распачатая менавіта з-за маёй дзеянасці ў кампаніі "Гавары праўду".

– *Ці плануеце далей удзельнічаць у выбарчай кампаніі Уладзіміра Някляева?*

– Абавязкова. Я на нейкі час выпаў з гэтага працэсу, але я сачуў за кампаніяй "Гавары праўду" і чакаў

18 кастрычніка пракурор Галіна Корнева запатрабавала для Міхася Башуры 6 месяцаў арышту за паўторную падробку даведкі аб прыбытках. Паводле пракурора, віна актывіста ў судзе была цалкам даказаная, а тое, што ён не прызнае сябе вінаватым і кажа пра ненаўмысную памылку ў падліках, Галіна Корнева палічыла "спробай пазъбегчы адказнасьці". "Неверагодна, каб пры заробку ў 87 тысячаў рублёў на месяц чалавек пазначыў 686 тысячаў і каб гэта была памылка, а не наўмысная ўяўдзенне ўzman", – заявіла пракурор. Адвакат Тамара Сідарэнка прасіла суд апраўдаць Міхася Башуру, бо лічыць, што ягоная віна не была даказаная.

Прапануем вашай увазе першае інтэрв'ю Міхася Башуры па выхадзе з залы суда.

Міхась БАШУРА

таго часу, калі выйду на волю і змагу зноў уліцца ў гэту працу. Мне гэта гэта вельмі моцна не ставала. Някляеў прыезджаў да мяне на суды, прыезджаў і сёнянка, але потым перанеслася авбяшчэнне прысуду. Ён адзін з першых сёняння патэлефанаваў і павіншаваў мяне з вызваленнем. У нас з ім добрыя адносіны і думаю, што мы будзем працягваць далей працаўць.

– *Якой вы прытрымліваецеся думкі пра праваахоўчую сістэму Беларусі паслыя таго, што з вамі адбылося?*

– Адным словам – жах. Гэта вялізная і шырокая тэма. Пра гэта можна размаўляць вельмі доўга. Тоэ, як дзеянічаюць нашыя съледчыя, нашыя суды, я ўжо не кажу пра ўмовы ўтрыманья ў ізолятарах. Дзякую Божу, я не трапіў "на зону", як кажуць, – у турму. Мне сукамернікі казалі, што я пабачыў яна больш за 5 адсоткаў, але мне гэтага было дастаткована, каб скласці сваё цэласнае ўяўленне пра ўсю гэту судова-карную сістэму. Хібаў у ёй вельмі-вельмі шмат.

У нас на Валадарскага ў камеры было 26 чалавек на 15 нараў. Плошча камеры – 24 квадратных метры. З двух бакоў нары ў троі паверхі, пасярэдзіне стол, за якім можа зымесьціца 8 чалавек. Калі ноччу клаліся спаць, дык некалькім чалавекам не было нават дзе сесыці. Але я лічу, што гэта драбяза, у парайонні з психалагічнымі ціскамі на людзей. І са мае галоўнае, у мяне ёсьць інфармацыя, што за кратамі паміраюць людзі, якія трапілі туды абсолютна здаровымя. Літаральна апошнім часам памерлі два чалавекі. Адзін ад раку, а ў другога проблемы з ниркамі і не вытрымала сэрца. Калі ён быў затрыманы, у яго ніякіх проблемаў у гэтым плане не было. Менавіта гэта страшна. Людзі ня толькі нявещаца фізічна, маральна, психалагічна, але людзі там яшчэ і паміраюць. Пра гэта недастаткова вядома. Я маю намер сабраць патрэбную інфармацыю, і лічу, што яе трэба данесць да грамадзкасці. З гэтым трэба нешта рабіць.

Паводле
Радыё "Свабода"

Інстытут амбусдмэна нам неабходны

Правы чалавека ў развагах і праграмах прэтэндэнтаў на прэзідэнцкую пасаду

Якую ўвагу Вы будзеце ўдзяляць абароне правоў чалавека, калі прыйдзеце да ўлады? Ці падтрымліваець Вы ўвядзеніне ў Беларусі інстытуту ўпаўнаважанага (амбусдмэна) па правах чалавека? Такія пытанні "Праваабаронцы за свабодныя выбары" задалі некаторым прэтэндэнтам у кандыдаты. І вось што з гэтага атрымалася...

Яраслаў РАМАНЧУК:
"Трэба раўняцца на РЕ, АБСЕ –
ды іншыя ёўрапейскія структуры"

Намеснік старшыні Аб'яднанай грамадзянскай партыі Яраслаў Раманчук абарону правоў чалавека найперш разглядае праз прызму агульнанацыянальнага рэферэндуму, які будзе праведзены ў выпадку прыходу яго да ўлады: "Як толькі я станаўлюся прэтэндэнтам, адразу праводжу рэферэндум аб зъмене Канстытуцыі, якая павінна будзе реальная раздзяліць пайнамоўціў ўладаў. І гэта стане платформай для правядзення рэформаў у многіх абласцях нашага жыцця – палітычнага, эканамічнага і г. д.".

Праўда, Раманчук съцвярджае, што гэтыя зъмены ідуць не асобна ад абароны правоў чалавека, а фактычна на аснове гэтай абароны: "Якія могуць быць рэформы без гарантаванага права на свабоду слова ці права на правядзенне сходаў, ці права на веравызнанне? Я ўжо не кажу пра съвятое права ўласнасці. Правы і свабоды чалавека ў такім рэфармаванні ўспрымаюцца па ўмаўчанні. І гэта стане цалкам магчымым, калі мы сваю Канстытуцыю падгонім пад існуючыя стандарты вядучых ёўрапейскіх структур: Раду Еўропы, АБСЕ і гэтак далей".

Яраслаў Раманчук лічыць, што сам інстытут амбусдмэна ці ўпаўнаважанага па правах чалавека павінен фармаваць парламент, як гэта і робіцца ў абсалютнай большасці ёўрапейскіх краін: "Нам тут будзе вельмі дарэчы скарыстаць досьвед краінай Цэнтральнай і Усходняй Еўропы ў тым, як найлепш выбіраць амбусдмэна, на якія гроши павінны існаваць гэты інстытут і г. д. Мяркую, што ад гэтага мы толькі выйграем".

Мікола СТАТКЕВІЧ:
"Нават дэкаратыўны амбусдмэн –
гэта няблага"

Лідар арганізацыйнага камітэту па стварэнні Беларускай сацыялдэмакратычнай партыі (Народная Грамада) Мікалай Статкевіч безумоўна падтрымлівае ўвядзеніне ў нашай краіне інстытуту ўпаўнаважанага (амбусдмэна) па правах чалавека: "У тым, што нейкі чалавек будзе атрымліваць гроши за тое, што ён будзе абараняць права чалавека ў Беларусі, я нічога дрэннага ня бачу. Вядома, у ідэале, упаўнаважанага па правах чалавека павінен прызначаць дэмакратычна абранны парламент, а не аўтарытарны кіраўнік дзяржавы. Але нават, калі такі інстытут раптам узыніне па волі апошняга, то ў гэтым таксама могуць зьявіцца пэўныя плюсы. Зразумела, што пры такім раскладзе наш амбусдмэн стане валодаць, хутчэй за ўсё, дэкаратыўнымі функцыямі. Але ён усё роўна павінен будзе рэагаваць на найбольш абуральныя выпадкі парушэння права чалавека. І гэта будзе ахалоджваць некаторых наших сілавікоў ці чыноўнікаў, якія дагэтуль бачаць у апазіцыянерах выключна ворагаў народа". Самую ж абарону правоў чалавека прэтэндент у кандыдаты лічыць вельмі важнай і сур'ёзнай справай.

Віталь РЫМАШЭЎСКИ:
"Чалавечая асoba –
найвышэйшая каштоўнасць"

Адзін з лідараў у чарговы раз не зарэгістраванай Міністэрствам юстыцыі партыі "Беларуская хрысьціянская дэмакратыя" Віталь Рымашэў

скі прызнаўся, што "безумоўна падтрымлівае ўвядзеніне ў Беларусі інстытуту ўпаўнаважанага па правах чалавека". Па прызнанні маладога палітыка, такі інстытут павінен уяўляць сабой нешта кшталту грамадзкага камітэту, які па сваёй незалежнасці стане максімальна набліжаным да судовай сістэмы і ня будзе залежаць ні ад выкананій, ні ад заканчанай сістэмы.

Увогуле, В. Рымашэўскі перакананы, што абарона правоў чалавека ў нашай краіне – "гэта першаснае пытанні": "Чалавек – найвышэйшая каштоўнасць на Зямлі і таму патрабуе пільнай увагі і абароны. Цяпер такой абароны дзяржава прадаставіць можа. Тому найпершым пытаннем, якім мы будзем займацца, калі прыйдзем да ўлады, – гэта менавіта абарона правоў кожнага чалавека".

Юры ГЛУШАКОЎ:
"Галоўнае – потым выкананье
заяўлене"

Намеснік старшыні партыі "Зялёныя" Юры Глушакоў лічыць, што інстытут амбусдмэна павінны быць абсалютны незалежны: "Думаю, нам патрэбны агульнанацыянальны корпус амбусдмэнай. І іх трэба выбіраць ня толькі на рэспубліканскім, але і на рэгіянальным узроўні – напрыклад, як дадатак да парламенцкіх выбараў. Менавіта такі корпус здолеет вырашыць вельмі сур'ёзныя задачы, якія цяпер стаяць перад краінай".

Ю. Глушакоў катэгарычна выключае нават самую магчымасць прызначэння ўпаўнаважанага па правах чалавека выкананій уладай: "Я ўвогуле выступаю за адмену прэтэндэнтства ў Беларусі, і лічу, што нам трэба абараніць права беларусаў у самых розных галінах – права на працу, права на ахову здароўя, права на адпачынак і г. д. У многіх кандыдатаў у прэтэндэнты шмат ліберальных палажэнняў, якія гэтыя права ня вельмі ўлічваюць, што недапушчальна ў сітуацыі, якая склалася ў Беларусі".

Сам Юры Глушакоў дагэтуль зъяўляецца сябрам Беларускага Хельсінскага Камітэту і прымае даволі актыўны ўдзел у працы гэтай праваабарончай арганізацыі. А пачынаў сваю палітычную дзеянасць Ю. Глушакоў з сяброўства ў "Саюзе абароны правоў чалавека", які існаваў у 90-ых гадах у Гомелі: "Мы тады былі рамантыкамі і верылі, што людзі, якія абяцаюць на гэты раз "съветскую будучыню", стрымаваюць сваё слова. Але атрымалася наадварот. Што заўгодна, але права нашым людзям тады не дасталіся".

Дарэчы, у перадвыбарчай праграме Глушакова ёсьць дакладна прописанае палажэнне аб ўвядзені інстытуту амбусдмэна ў Беларусі ў выпадку прыходу яго да ўлады.

Праўда, сам ён на гэта кажа так: "Я разумею, што ў праграмах запісаць можна ўсё, што заўгдана. Галоўнае, каб потым выкананць заяўленае. Для мяне абарона правоў чалавека – адзін з галоўных прыярытэтав у маёй палітычнай дзеянасці".

Дзьмітрый УС:
"Спачатку рэформа выбарчай сістэмы, а потым абарона правоў чалавека"

Прадпрымальнік Дзьмітрый Ус апынуўся ў палітыцы пасъля таго, як балатаваўся ў дэпутаты мясцовых Саветаў сёлета. Менавіта тады ён, паводле яго словаў, на сваёй скуры зъведаў, што сабой уяўляюць права чалавека ў нашай краіне. За яго вылучэнне кандыдатам у дэпутаты падпісалася 5 тысячаў чалавек, а ў выніковым пратаколе галасавання аказалася, што за Дзьмітрыя Уса прагаласавала ў два разы менш, чым падпісалася. Пасъля гэтага выпадку Ус і вырашыў змагацца за справядлівія выбары. Таму абарону правоў чалавека ён найперш звязвае з рэфармаваннем выбарчай сістэмы краіны: "Ні пра якія права чалавека гаварыць ня мае сэнсу ў нашай краіне, пакуль не рэфармаваная выбарчая сістэма, пакуль дэпутаты признаюцца выбіканкамі ці яшчэ кім. На выбарах галоўнымі дзеючымі асобамі павінны быць выбаршчыкі, а не нехта іншы. Разъбярэмся з выбарчай сістэмай, можна будзе потым пачынаць гаварыць і пра ўдасканаленне сістэмы абарону правоў чалавека. Спачатку трэба забяспечыць кожнаму чалавеку рэалізацыю свайго права на выбар свайго дэпутата ці прэзідэнта".

Алесь МІХАЛЕВІЧ:
"Трэба абараніць права і інвалідаў, і бяздомных жывёлаў"

Палітык, дырэктар Агенцтва перакладаў і юрыдычных паслугай Алесь Міхалевіч прызнаецца, што падтрымлівае ўвядзенне ў нашай краіне інстытуту ўпаўнаважанага па правах чалавека: "Вядома, я выступаю за зьяўленне такога інстытуту ў Беларусі. У нашай Канстытуцыі павінны быць пропісаныя парадак існавання і функцыяванання такой структуры".

Алесь Міхалевіч кажа, што права чалавека непасрэдна прысутнічаюць у апошнім з трох асноўных пунктаў яго перадвыбарчай праграмы, які называецца "Актывнае грамадзтва": "Без абароны правоў чалавека чалавек ня можа быць паўнавартасна актыўным. Тут гаворка ідзе і пра абарону ад канктрактнай сістэмы, і ўвогуле абарону правоў працоўных".

Прыярытэты пасъля магчымага прыходу да ўлады Алеся Міхалевіча выглядаюць наступным чынам: "Для мяне найважнейшым зъяўляецца эканамічнае рэфармаванье – людзі не павінны расчараўвацца ў новай уладзе. Але разам з тым для мяне ўсё важнае. І абарона правоў чалавека таксама. Прычым абарону правоў я разумею шырока – абараніць

трэба правы і інвалідаў, і бяздомных жывёлаў. Менавіта тады мы станем цывілізаванай краінай".

Віктар ЦЯРЭШЧАНКА:
"Без інстытуту амбудсмена нам не абыйсьціся"

Старшыня Савету Асацыяцыі ма-лога і сярэдняга прадпрымальніцтва Віктар Цярэшчанка паведаміў, што, калі ён атрымае пасъведчаныне кандыдата ў прэзідэнты, у яго перадвыбарчай праграме абавязкова зявіца разьдел, прысьвечаны абароне правоў чалавека: "У першую чаргу гэта, вядома, працоўныя пытаныні, абарона чалавека працы. Асабліва нам трэба паклапаціца пра малазабяспечаных людзей – старых і дзяцей".

Віктар Цярэшчанка таксама выступае і за ўвядзенне інстытуту амбудсмена: "Мы нікуды ад гэтага не дзенемся. Гэта патрабаваныні міжнароднага права. Калі мы хочам знаходзіцца ў нармальных стасунках з іншымі дзяржавамі, нашымі суседзямі, ні трэцімі краінамі, то трэба пагаджацца на ўвядзенне такога інстытуту. Нават калі цяпер ня станем гэтага рабіць, то праз год-два такая неабходнасць перад намі пайстANE вельмі востра. Адбываецца міграцыя насельніцтва, праз нас едуць вельмі шмат людзей розных нацыянальнасцяў і памкненняў. Зноў жа трэба ўлічваць тую акалічнасць, што мы знаходзімся ў адзінай эканамічнай прасторы з Расійскай Федэрацияй".

Парадак увядзення інстытуту ўпаўнаважанага па правах чалавека Віктар Цярэшчанка бачыць наступным чынам: "Ад імя прэзідэнта ці ўраду павінна ісці ініцыятыва ў парламент, каб той і фармаваў гэты інстытут. А ўвогуле права чалавека я ўспрымаю ў шырокім сэнсе гэтага слова".

Што датычыць цяперашняга кіраўніка дзяржавы і прэтэндэнта на прэзідэнцкае крэсла Аляксандра Лукашэнкі, то ў ягонай перадвыборчай праграме ў 2001 годзе было абязначыне ўвесці пасаду ўпаўнаважанага па правах чалавека. Прайшлі два прэзідэнцкія тэрміны з таго часу, а гэтае палажэнне праграмы А. Лукашэнкі так і засталося нявыкананым.

Сваё ж бачанье абароны правоў чалавека дзейны кіраўнік беларускай дзяржавы публічна выказваў неаднаразова. Так, год таму, падчас сустрэчы з літоўскім журналістамі ён сказаў наступнае: "Вы, вядома, па-свойму разумееце права чалавека. А я іх разумею класічна. Перш за ўсё: дэмас – народ, кратас – улада. Гэтым ўсё сказана... Вы не прымаеце наших рэферэндумаў? Тады як улада можа з народам размаўляць, калі вы адмаяўляеце такі дэмакратычны падыход, як рэферэндум і рашэнне пытанняў на рэферэндуме? Мы іх так вырашаем. Не ў парламенце, кулурна... Правы чалавека – гэта перш за ўсё, права на жыццё, права на годную працу, заробак, адукцыю, ахову здароўя, права атрымліваць інфармацыю".

ЦВК перавышае паўнамоцтвы

Суд Маскоўскага раёну Менску разгледзеў пазоў вядомага юрыста, старшыні юрыдычнага аддзела Беларускага Хельсінскага камітэту Гары Паганяйлы. Падставай для звароту да правасуддзяя паслужыла пастанова Цэнтрыўбаркаму ад 15 верасня 2010 г. № 49, што абмяжоўвае парадак накіравання ў выбарчыя камісіі назіральнікаў ад партыяў і грамадзкіх организацый. Суд паличыў, што Цэнтрыўбаркаму дазволена выдаваць нарматyўныя дакументы, праваабаронца знаходзіць гэтае права супярэчлівым беларускім законам. Так, калі на папярэдніх выбарах партыі і аб'яднанні мелі права накіроўваць сваіх прасторы ўсе выбарчыя камісіі, то, паводле указанай пастановы, – толькі ў ЦВК.

Назіральнікі ў ніжэйшай камісіі з гэтага часу павінны накіроўвацца толькі ад ніжэйшых структураў гэтых партыяў і аб'яднанняў адпаведнага ўзроўню: у абласніх – ад абласніх, у раённых – ад раённых... Аднай у многіх выпадках гэта проста немагчыма з-за адсутнасці ў партыяў і грамадзкіх аб'яднанняў рэгістрацыйнай структураў першаснага ўзроўню. А часам рэгістрацыя няма толькі таму, што ўлады без тумачэння прычынай адмаяўляюць партыям і рухам у яе атрыманы.

На думку Гары Паганяйлы, прыняўшы шэраг абмежавальных мерай для накіравання назіральнікаў у камісіі, улады такім чынам "адсякаюць магчымасць стварыць эфектунае назіраныне за ходам выбараў".

"Улады ня хочуць шырокага маніторынгу і, мабыць, імкнутца абмежаваць назіраныне – і партыйнае, і праваабарончае, – заяўіў Гары Пятровіч. – Відавочна, гэта абумоўлена нежаданьнем уладаў апынуцца аўтакамітэтаў сур'ёнай крытыкі з-за наяўных парушэнняў". Такім чынам, адбываецца рэгламентацыя працы назіральнікаў на Выбарчым кодэксам, а непасрэдна рашэннем ЦВК, што зъяўляеца незаконным і неправамочным.

Факт перавышэння паўнамоцтваў Цэнтральнай выбарчай камісіі вядомы юрыст пасправаў аспрэчыць у судовым парадку, зъяўрнуўшыся ў суд Маскоўскага раёну Менску. Аднак суддзя Юры Шастакоў (намеснік старшыні даценага суда) вынес рашэнне аб тым, што дзяяўніцца Цэнтрыўбаркаму ...законныя. "Па сутнасці, нас прости пазбаўляюць правасуддзя і развязваюць руکі Цэнтральнай камісіі, якая прымяняе закон так, як ёй зручна", – каментуе рашэнне суда праваабаронца, які плануе напісаць прыватную скару ў суд вышэйшай інстанцыі.

"Мы разумеем, у якой сістэме каардынатаў жывем. Па фактах парушэнняў можна апеляваць да Цэнтральнай выбарчай камісіі, але пры гэтым Цэнтральная камісія сама зъяўляеца крыніцай парушэнняў", – падводзіць рысу Гары Паганяйла.

Адміністрацыйны рэсурс скарыстоўваецца напоўніцу...

Грамадзкія актыўісты Мікіта Краснou і Вячаслаў Дзінянай накіравалі ў Цэнтральную камісію скаругу па факце збору подпісаў за вылучэнне кандыдатам у прэзідэнты А. Лукашэнкі студэнтаў БДУІР, якія не зьяўляюцца сябрамі ініцыятыўнай групы. Пазней высьветлілася, што сябра ініцыятыўнай групы, які "курыраваў" збор подпісаў студэнтамі, Хмыль А. А. зьяўляецца практэрам па вучэбнай працы БДУІР. Гэты яскравы прыклад выкарыстання адміністрацыйнага рэсурсу стаў нагодай для падачы скаргі ў ЦВК. Як Міністр адукацыі А. Радзькоў патлумачыць масавы ўдзел студэнтаў у пікетах па зборы подпісаў за вылучэнне А. Лукашэнкі ў вучэбны час? Такім чынам пытанне ставіць аналітык кампаніі "Праваабаронцы за свабодныя выбары" Валянцін Стэфановіч.

Факт, выкладзены ў скарзе грамадзкіх актыўістаў Краснова і Дзінянава, што ў пікеце каля "Дому мэблі" па вуліцы Веры Харужай у Менску прымалі ўдзел студэнты БДУІР, Аляксандр Хмыль пацвердзіў пры разглядзе скоргі ў Менскай гарадской камісіі 23 кастрычніка. Атрымліваецца, што студэнты гэтай навучальнай установы ў вучэбны час прымалі ўдзел у пікеце (паводле словаў Краснова, ён назіраў іх з 11.00 да 15.00 гадзінай), а сябра ініцыятыўнай групы – практэтар іх універсітэту, у прымым падначаленіні якога гэтыя студэнты знаходзяцца.

У сувязі з гэтым Мікіта Краснou задаецца пытаннем: на якіх падставах студэнты БДУІР у вучэбны час удзельнічаюць у пікеце па зборы подпісаў за вылучэнне кандыдатам у прэзідэнты А. Лукашэнкі? І ў гэтым пытанні актыўіста цалкам падтрымліваюць праваабаронцы.

Валянцін Стэфановіч лічыць выкладзеныя ў скарзе М. Краснова і В. Дзінянава факты яскравым прыкладам выкарыстання адміністрацыйнага рэсурсу, што, у сваю чаргу, зьяўляеца парушэннем ч. 3 арт. 73 Выбарчага кодэкса Рэспублікі Беларусь, якое заключаецца ў незаконным прыцягненні да дзейнасці, якая спрыяе вылучэнню, асобаў, якія знаходзяцца ў непасрэднім падпарадкаванні.

– А што датычыць ўдзелу студэнтаў у зборы подпісаў у вучэбны час, то ўсе мы ведаем, што ва ўніверсітэтах вядзецца ўлік наведваньня студэнтаў і пропускі заняткаў зьяўляюцца парушэннем правілаў унутранага распарадку ВНУ і могуць стаць падставай для адлічэння студэнтаў, – зъвяртае ўвагу праваабаронца.

У сувязі з гэтым, В. Стэфановіч узгадвае выпадак з прэс-сакратаром Маладога Фронту Таянай Шапуцька. За ўдзел у Форуме грамадзянскай супольнасці праграммы "Усходніе партнёрства", які праходзіць у Беларусі, Таянай Шапуцька накіравалі скаругу па факце збору подпісаў за вылучэнне кандыдатам у прэзідэнты А. Лукашэнкі студэнтаў БДУІР, якія не зьяўляюцца сябрамі ініцыятыўнай групы. Позней высьветлілася, што сябра ініцыятыўнай групы, які "курыраваў" збор подпісаў студэнтамі, Хмыль А. А. зьяўляецца практэрам па вучэбнай працы БДУІР. Гэты яскравы прыклад выкарыстання адміністрацыйнага рэсурсу стаў нагодай для падачы скоргі ў ЦВК. Як Міністр адукацыі А. Радзькоў патлумачыць масавы ўдзел студэнтаў у пікетах па зборы подпісаў за вылучэнне А. Лукашэнкі ў вучэбны час? Такім чынам пытанне ставіць аналітык кампаніі "Праваабаронцы за свабодныя выбары" Валянцін Стэфановіч.

зіў у Брушелі 16 – 17 лістапада 2009 году, паспяховая студэнтка была адлічаная з юрыдычнага факультэту БДУ. На ўдзел беларускіх студэнтаў у міжнародных мерапрыемствах патрэбны дазвол Міністэрства адукацыі, якога Т. Шапуцька ня мела, таму яе адлічылі "за парушэнне правілаў унутранага распарадку". З такой жа матывацый у 2006 годзе была адлічаная з чацвёртага курсу факультэту міжнародных адносін БДЭУ студэнтка Таяніна Хома – паслы ўдзелу ў міжнароднай канферэнцыі ў Францыі "Нацыянальная студэнцкая аўяднанінні Еўропы".

– Хацелася б запытацца ў кіраўніка ініцыятыўнай групы Лукашэнкі Міністра адукацыі Аляксандра Радзькоў, як ён патлумачыць масавы ўдзел студэнтаў у пікетах па зборы подпісаў за вылучэнне А. Лукашэнкі менавіта ў вучэбны час. Бо такі факт зафіксаваны ня толькі каля "Дому мэблі". "Праваабаронцы за свабодныя выбары" неаднаразова фіксавалі выпадкі ўдзелу студэнтаў у вучэбны час у пікетах за вылучэнне Лукашэнкі ў цэнтры Менску, – адзначае В. Стэфановіч.

Улічваючы тое, што міністр адукацыі кіруе ініцыятыўнай групай А. Лукашэнкі, праваабаронца зъвяртае ўвагу яшчэ на некаторыя факты, зафіксаваныя як у Менску, так і па краіне, наконт якіх хацеў бы пачуць каментары Аляксандра Радзькоўа.

– Узгадаю, у прыватнасці, графік, які патрапіў да журналістай "Еўрапейскага радыё для Беларусі". Документ, распрацаваны Упраўленнем адукацыі Ленінскага раёну Менску, быў распаўсюджаны сярод адукацыйных установаў з просьбай да кіраўнікоў дзіцячых садкоў і школаў прадаставіць "маладых і ініцыятыўных работнікаў" для ўдзелу ў пікетах у Серабранцы. Зноўку ж паўстае пытанне да Міністра адукацыі Радзькоўа: якое дачыненьне мае Упраўленне адукацыі Ленінскага раёну Менску да пытання адукацыі Ленінскага раёну Менску?

нінскага раёну да выбарчага штабу Лукашэнкі і правядзення пікетаў за яго вылучэнне? Як можна было задзейнічаць Упраўленне адукацыі ў мэтах, што спрыяюць вылучэнню кандыдата ў прэзідэнты?

Далей праваабаронца узгадвае прыклад, калі ў Гомелі прарэктар па выхаваўчай працы БелДУТ, сябра ініцыятыўнай групы А. Лукашэнкі, зъбірала подпісы ў будынку ўніверсітэту ў сваіх студэнтаў. У дадзеным выпадку анекдатичным выглядае адказ гомельскай ТВК пра тое, што Галіна Чаянкова зъбірала подпісы падчас адпачынку – нібыта гэта здымалася пытанье падпарадкаванасці студэнтаў прарэктару ВНУ.

– Гэта ўсё чысьцейшыя праівы скарыстаныя адміністрацыйнага рэсурсу. Калі заканадаўцы ўносілі норму – арт. 61 ВК РБ – аб тым, што забараняеца ўдзел адміністрацыі ў зборы подпісаў, яны мелі на ўвазе, у першую чаргу, пытанне падпарадкаванасці і выключчыне магчымасці выкарыстаныя адміністрацыйнага рэсурсу, – тлумачыць В. Стэфановіч. – Адміністрацыя не павінна выкарыстоўваць сваё службовае становішча ў мэтах прыцягнення сваіх непасрэдніх падначаленых да ўдзелу ў мерапрыемствах, якія спрыяюць вылучэнню ці абрэнню пэўнага кандыдата. Гэта забаронена дзейным законадаўствам. І абрурае тое, што Цэнтральная камісія ўхіляеца ад дачы прававой ацэнкі ўсім гэтым фактам, скідаючы ўсе атрыманыя скаргі на ўзровень тэрэтырыйных камісіяў.

Тое, што прадстаўнікі ўлады у сваіх мэтах выкарыстоўваюць найменш абароненія колы насельніцтва – тых самых выхавацеляў дзіцячых садкоў, якія працуюць па контрактах і трymаюцца за сваю працу, студэнтаў – ведаючы, што гэтыя людзі ня могуць адмовіцца, праваабаронца лічыць сьведчаннем бессаромнасці і цынічнасці дзеючай улады.

"Дзяды" – сімвал нашай жалобы

31 кастрычніка ў Менску тра-
дыцыйна прайшло шэсьце, у якім
узялі ўдзел каля тысячы чалавек.
"Дзяды" – гэта не палітычнае, а жа-
лобнае мерапрыемства, падчас яко-
га беларусы выконваюць свой абавя-
зак ушанаваньня памяці нявінна за-
бітых. У 30-х – пачатку 40-х гадоў мі-
нulага стагодзьдзя ва ўрочышчы Ку-
рапаты, паводле ацэнак гісторыкаў,
былі расстраляныя каля 200 000 ах-
вяраў сталінскіх рэпрэсіяў.

У 11.00 каля Гадзіннікавага заво-
ду сабраліся як простыя менчукі, так і
вядомыя палітыкі і грамадзкія дзеячы.
Удзельнікі памятнай акцыі разгнулі
каля сотні нацыянальных бел-чырво-
на-белых сцягоў і сцягоў грамадзян-
скай кампаніі "Еўрапейская Беларусь".
Шмат хто прыйшоў з дзецьмі, прынёс
кветкі і павязаў на вонкаву бел-чыр-
вона-белую і сінія стужачкі.

У мерапрыемстве ўзялі ўдзел
таксама лідар Партыі БНФ Аляксей
Янукевіч, кіраунік Менскай гарадз-
кай арганізацыі Партыі БНФ Віктар
Івашкевіч, кіраунік Менскага гарадз-
кога штабу Андрэя Саньнікава Яўген
Афнагель, лідар Маладога Фронту
Зыміцер Дашкевіч, сустаршыня партыі
БХД Павел Севярынец, прэтэн-
дэнты на пасаду прэзідэнта Андрэй
Саньнікай, Рыгор Кастусёў, Віталь
Рымашэўскі і іншыя.

Шэсьце да Курапатаў доўжылася
больш за тры гадзіны. Людзі ішлі пад
нацыянальнымі і еўрапейскімі сця-
гамі, скандуючы "Жыве Беларусь!",
"Верым! Можам! Пераможам!". Су-
працоўнікі міліцыі і аману суправа-
джалі ўдзельнікаў акцыі на працягу
ўсяго шляху. Яны ішлі побач, ехалі
на маршруце руху калоны на аўто-
бусах і аўтамабілях. Паказальна,

Менск, 31 кастрычніка 2010 году.

што з дзясятак брытагаловых ама-
паўцаў у цывільнім раз'яджалі, у
тым ліку, на мікрааутобусе з надпі-
сам "ТВ-Прэса".

Рэакцыя менчукой на акцыю нат-
хняла яе ўдзельнікаў. Аўтамабілісты
сігналі ў знак салідарнасці, мен-
чукі выходзілі з крамаў, выглядалі
з вокнаў і балконаў, а адна жанчы-
на выйшла са свайго дому і сустра-
кала калону з бел-чырвона-белым
сцягам.

Ва ўрочышчы Курапаты, побач з

крыжкамі, усталяванымі ў памяць пра
ахвяраў сталінскіх рэпрэсіяў, прай-
шоў мітынг, у якім прынялі ўдзел па-
літыкі і родзічы ахвяраў сталінскіх
рэпрэсіяў. Выступоўцы адзначалі,
што больш за 20 гадоў, з 1988, калі
Беларусь уведала страшную прауду
пра Курапаты, сюды кожны год пры-
ходзяць тысячи і тысячи беларусаў.
Курапаты сёняня, паводле іх словаў,
гэта не толькі месца памяці і пакутаў
беларускага народу, але і пачатак бе-
ларускай рэвалюцыі.

У "адпачынак" з-за публікацыяў пра выбары

Дзьмітры Растаеў ужо доўгі час
піша на вострую сацыяльную тэма-
тыку для "Белгазеты", Live Journal,
а таксама для гарадзкой газеты "Ве-
черній Бобруйск". Ён адзін з нямно-
гіх гарадзкіх журналістаў, які падчас
гэтай выбарчай кампаніі стараўся

асьвятляць падзеі аб'ектыўна. На-
прыклад, толькі ў "Вечэрнем Бобруй-
ске" былі апублікованыя артыкулы
Дзьмітрыя пра ініцыятыўныя групы
апазыцыйных прэтэндэнтаў.

Усе гэтыя публікацыі не спа-
дабаліся гарадзкім ўладам, і таму

намесьнік старшыні гарвыканкаму
Міхаіл Кавалевіч запрасіў заснава-
льніка "Вечернега Бобруйска" Ва-
лянціна Сысоя на сур'ёзную размо-
ву. Чыноўнік паставіў умову: ці Ра-
стаеў друкуюцца толькі ў "ВБ" і ня
піша ў "Белгазете" і блог, ці ў газеты
будуць праблемы.

– Рэдактар "вячоркі" Наталя Сы-
сой і Валянцін Сысоі мае сябры,
– распавядае Дзьмітры Растаеў. – Таму сказаць мне, што я звольне-
ны, ім не дазваляе сумленне. За-
раз мае публікацыі "замарозілі", а
мяне "адправілі ў адпачынак", – ду-
маю, што ў дзіцяціні. Так што
фактычна гэта можна лічыць зволь-
неніем. Но адмаяцца ад того,
каб съмела выказваць сваё мерка-
ванье ў "Белгазете" ці ў блогу, я не
зьбіраюся.

Дзьмітры Растаеў мяркуе, што
апошняй кропляй для гарадзкіх ідэо-
лагай сталі фотарэпартажы <http://bobruisk.ru/node/3285> з пікетаў па
зборы подпісаў, а таксама матэрыял
"Гайд-парк по-бобруйски" <http://bobruisk.ru/node/3435>.

Дзмітры РАСТАЕЎ.

Аляксандр НАДСАН:

"Для мяне жыцьцё – гэта дар Божы"

Беларускі грэка-каталикі съвтар, апостальскі візітатар для беларусай-каталикоў у замежжы айцец Аляксандр Надсан падтрымаў праваабаронцаў у барацьбе за адмену съмяротнага пакарання ў Беларусі. Падчас свайго нядайной паездкі ў Беларусь ён знайшоў магчымасць сустэрэцца з праваабаронцамі, каб падпісаць Петьцыю за адмену съмяротнага пакарання ў рамках апошняга этапу кампаніі, якую праводзяць беларускія праваабаронцы.

Каментуючы падпісаныне петьцыі а. Аляксандр Надсан сказаў:

"Я – съвтар, хрысьціянін. І для мяне жыцьцё – гэта дар Божы, які трэба выкарыстаць як найлепей, на славу Божую, дзеля добра іншым на зямлі. Жыцьцё можа даць толькі Бог і Бог забярэ нашае жыцьцё тут, на зямлі, у свой час. Ніхто іншы ня мае права гэтага зрабіць. Гэта мой прынцып. Калі ж больш практична глядзець на штодзённае жыцьцё, дык для мяне важна, што съмяротнае пакаранне не зьяўляецца пакараннем. Пакаранне ўтым, што чалавек павінен пацярпець за тое, што ён зрабіў нейкое злачынства, але яму патрэбна даць магчымасць пакаяцца і захаваць сваё жыцьцё. А калі ў яго адбяраш жыцьцё, дык ён ня зможа пакаяцца. І трэба зайсёды мец тую надзею, што нават самы зачтывы злачынца, самы скамяялены сэрцам чалавек, калі будзе доўга жыць, калі ў яго застанецца хоць адзін дзень,

можа пакаяцца. Памятайце, як казаў Госпад Бог: "Я не хачу съмерці грешніка, але хачу, каб ён пакаяўся". Вось гэта самае важнае для мяне. Гэта частка маёй веры".

Раней петьцыю за адмену съмяротнага пакарання падпісалі Джэрэмі Браун, намеснік міністра замежных справаў Вялікабрытаніі, съпявак

Стынг і вядомыя беларусы: пісьменнікі Святланы Алексіевіч і Уладзімір Арлоў, музыкі Лявон Вольскі (NRM), Уладзімір Пугач (J:Mors) ды многія іншыя. Гэты крок дапаможа прыцягнуць увагу людзей ва ўсім сьвеце да съмяротнага пакарання як да праблемы, якая ня ведае нацыянальных межай.

На здымку: айцец Аляксандр Надсан і каардынатор кампаніі "Праваабаронцы супраць съмяротнага пакарання" Андрэй Палуда.

Замест медалёў улады паабяцалі выдаць... жэтоны

Арганізацыя ліквідатараў і інвалідаў ЧАЭС "Дапамога" зьеврнулася да ўладаў з прапановай у 25-ю гадавіну аварыі на Чарнобыльскай АЭС ушанаваць ліквідатараў адмысловымі медалямі. Замест гэтага чарнобыльцам паабяцалі выдаць памятныя жэтоны.

Арганізацыя ліквідатараў і інвалідаў ЧАЭС "Дапамога" працуе з сакавіка 2007 г. Зарэгістраваная 10 верасня 2007 г. У цяперашні час яна аб'ядноўвае 16 раённых арганізацыяў Гомельскай вобласці і, можна сказаць, перарасла ў рэгіянальную арганізацыю Гомельскай вобласці. Арганізацыя актыўна працуе з "Саюзам-Чарнобыль" (Беларусь), які ўзначальвае Аляксандр Вайчанін. Арганізацыя мае напрацоўкі па супрацоўніцтве з адпаведнымі арганізацыямі Расіі, Украіны, Літвы, Францыі, Ірландыі, Германіі. На сёньня "Дапамога" займаеца

аб'яднаныем ліквідатараў і ахвяраў Чарнобыльскай катастрофы, сацыяльнай і прававой абаронай, аказанынем юрыдычных і гуманітарных паслугаў, стварэннем разгорнутай базы ўліку па кожнай катэгорыі грамадзянаў, пацярпелых ад тэхнагенных катастроф. За час працы арганізацыя ўдзельнічала ў шматлікіх судовых разглядах па пацьвярджэнні статусу "Ліквідатар ЧАЭС". Аказвае гуманітарную дапамогу сваім сябрам.

Распавядзе старшыня праўлення мазырскай арганізацыі ліквідатараў і інвалідаў ЧАЭС "Дапамога" Валер Зайцаў:

"Як ставяцца да нас, ліквідатараў катастрофы 20 стагодзьдзя, нашыя вышэйшыя органы ўлады? Ды практична ніяк, мала таго, што пра нас успамінаюць толькі раз на год 26 красавіка, і то больш пра катастрофу, чым пра лю-

дзей, якія ліквідавалі яе наступствы. У наступным 2011 г. спаўненца 25 гадоў з дня гэтай страшнай катастрофы 20 стагодзьдзя, і ў суседніх дзяржавах – Украіне, Расіі, да гэтай даты ідзе пэўная падрыхтоўка, плануеца ўручэньне медалёў і ордэнаў ліквідатарам катастрофы.

На наш зварот з нагоды вырабу медалёў да 25-й гадавіны аварыі на ЧАЭС мы атрымалі адказ ад кіраўніка адміністрацыі презідэнта Уладзіміра Макея, у якім гаворыцца, што па плане мераў прыемстваў да 25-й гадавіны катастрофы на ЧАЭС, які быў зацверджаны 11 жніўня 2010 году намеснікам прэм'єр-міністра І. Бамбізам, прадугледжана вырабіць памятны жэтон, для ўручэння ліквідатарам ЧАЭС.

Наогул жэтоны прызначаныя і выдаюцца аўтаінспектарам, афіцэрам (імянны жэтон), кантралёрам, паліцэйскім, каб падкрэсліць іх ролю ў грамадзтве. Да якой жа катэгорыі цяпер будуць адносіцца ліквідатары катастрофы на ЧАЭС і дзе будзе магчымым нашэнье гэтага жэтона? Можа, у кішэні?"